

**Kulturní politika města - srovnání statutárních měst
Ostrava, Brno, Liberec a Plzeň**

**Pro potřeby statutárního města Ostravy zpracovala
Univerzita Karlova v Praze,
Filozofická fakulta, Katedra kulturologie**

Praha, červen 2008

OBSAH

1. Úvod.....	2
2. Konceptnost podpory kultury - Konceptní dokumenty.....	3
2.1. Ostrava.....	3
2.2. Brno.....	5
2.3. Plzeň.....	6
2.4. Liberec.....	8
2.5. Hlavní poznatky a doporučení.....	10
3. Financování kultury ve sledovaných městech v letech 2003-2007 s výhledem na rok 2008.....	11
3.1. Podíl výdajů na kulturu k celkovým výdajům měst.....	11
3.2. Financování městy založených kulturních institucí v letech 2003-2007.....	14
3.3. Hlavní poznatky a doporučení.....	17
4. Grantová podpora kultury v jednotlivých městech.....	18
4.1. Kvantitativní hodnocení.....	18
4.2. Grantová podpora kultury v Ostravě.....	22
4.3. Grantová podpora kultury v Brně.....	26
4.4. Grantová podpora kultury v Plzni.....	28
4.5. Grantová podpora kultury v Liberci.....	30
4.6. Hlavní poznatky a doporučení.....	32

Tento materiál zpracovala Katedra kulturologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze jako dílčí výstup komplexní analýzy současného stavu kultury ve městě Ostrava. Celou analýzu zpracovává v době od ledna do června 2008 na základě smlouvy pro potřeby statutárního města Ostrava.

1. Úvod

Základním předpokladem úspěšného ovlivňování podmínek kultury, a kulturní politika v moderním smyslu slova ničím jiným není, je dobrý program nebo koncepce. **Proto byly analyzovány dokumenty koncepční povahy vybraných měst. Propracovaný program kulturní politiky má v současné době pouze město Plzeň, město Brno má pouze velmi stručný koncept podpory kultury. Všechna města však mají zpracovány programy strategického rozvoje, které s kulturou počítají.** Město Ostrava přijalo také program rozvoje cestovního ruchu, který se zabývá i některými aspekty kultury. Šíře záběru strategických plánů měst však vylučuje možnost chápat oblast kultury v její úplnosti i v rozmanitosti jejích sociálních funkcí. S tímto vědomím je také třeba výsledky analýzy vnímat. Cílem bylo rozpoznání priorit v oblasti kultury v jednotlivých městech a posoudit jak se tyto priority promítají do programu podpory kultury.

Dalším podstatným faktorem, který umožňuje analyzovat vztah měst ke **kultuře je objem a strukturování prostředků určených na financování kultury.** Proto byl dotazníkovým šetřením zjišťován podíl prostředků na kulturu vůči výdajům měst za posledních pět let. V souvislosti s potřebou posoudit **fungování grantového systému** byl stejným způsobem zjišťován podíl tímto způsobem rozdělovaných prostředků na celkových výdajích na kulturu. K výsledkům těchto zjištění je však potřeba přistupovat s určitou opatrností, protože jednotlivá města mají svá specifika, která neumožňují plnou srovnatelnost.

Analýza grantového systému byla provedena na základě dvou typů podkladů. Prvním byly opět vyplněné dotazníky oslovených měst, druhým analýza dokumentů vztahujících se k tomuto tématu, zveřejněných na webových stránkách jednotlivých měst.

2. Koncepčnost podpory kultury - Koncepční dokumenty

2.1. Ostrava

Podstatný význam pro posouzení kulturní politiky města je její koncepční založení. Statutární město Ostrava koncepční dokument s tímto zaměřením zpracován nemá. Jisté koncepční záměry vztahující se k oblasti kultury je možné nalézt ve **Strategickém plánu statutárního města Ostravy na léta 2005-2013**. Většina poměrně kusých zmínek je zahrnuta v pasážích dotýkajících se kvality života. V souvislosti s rozvojem lidských zdrojů a hospodářským rozvojem prakticky zmíněna není vůbec, ačkoliv podle našeho názoru zde představuje jeden z pohotových faktorů pozitivních změn (například v souvislosti s potřebou změnit negativní obraz města, podporou systému celoživotního vzdělávání, rozvojem kreativity, kultivací sociálního prostředí, prevencí sociálně patologických jevů, oživení centra města atp.).

Ve SWOT analýze kvality života jsou mezi silnými stránkami uváděny rozvinuté kulturní aktivity, kvalitní divadelní a hudební život, významné kulturní akce a rozvinutá grantová podpora. Velký rozsah industriálního kulturního dědictví, které představuje jeden z významných prvků kulturního potenciálu, je zmiňován jako silná stránka v souvislosti s hospodářským rozvojem, tj. rozvojem cestovního ruchu.

Koncepční část této pasáže začínající dílčí vizí „multikulturního města přátelského a vnímavého k potřebám svých obyvatel“ spatřuje zásadní problém v nevyvážené nabídce kulturních služeb a aktivit pro volný čas. Přičemž nevyváženost spatřuje především v nerovnoměrném rozmístění nabídky na území města a převažujícím adresováním nabídky na mládež. Domníváme se, že nerovnoměrná dislokace nabídky je přirozeným jevem motivovaným mimo jiné ekonomickými, komunikačními a psychologickými faktory. Existence kulturních center a periférií je přirozeným stavem nabídky kulturních služeb nejen na území jednotlivých států, regionů i větších lokalit. Proto považujeme za rozumné řešit tento problém pouze v případě skupin, jejichž mobilita je omezena tj. dětí, seniorů a sociálně či zdravotně handicapovaných osob. Proto by měla být distribuce nabídky služeb orientovaná na tyto méně mobilní skupiny populace a intenzivněji podporována. Konstatování, že nabídka ve městě je zaměřena především na mládež, považujeme navzdory jeho omezené a velmi podmíněné platnosti, spíše za pozitivní hodnocení stavu než konstatování problému.

Navrhovaná opatření a aktivity k jejich uplatnění je možné považovat za koncepční. Zásadní význam má bezesporu záměr rekonstruovat industriální kulturní památky a jejich využití pro volnočasové aktivity. Důležitou prioritou je podpora kulturních aktivit na veřejných prostranstvích a do jisté míry i podpora marketingu vybraných kulturních a společenských akcí. Záměr vybudovat městskou galerii se vzhledem k mimořádně rozsáhlé nabídce výstav výtvarného umění v řadě komerčních i nekomerčních galerií nejeví jako důležitý, pokud nezjistíme, že autoři měli na mysli vybudování výstavní síně pro pořádání významných výstav a nikoliv sbírkové instituce konkurující Galerii výtvarných umění zřizované Moravskoslezským krajem. Tento záměr by bylo možné realizovat účelnou rekonstrukcí některého vhodného objektu industriální architektury.

Navzdory uvedeným výhradám by se analyzovaný dokument, tj. **Strategický plán statutárního města Ostravy na léta 2005-2013**, mohl a měl stát východiskem konceptu podpory kultury ve městě.

Dalším dokumentem koncepční povahy dotýkajícím se sféry kultury je **Koncepce cestovního ruchu města Ostravy** aktualizovaná v roce 2004. Vzhledem ke svému poslání chápe kulturu instrumentálně, tedy jako komoditu, která je předmětem podnikání tohoto ekonomického odvětví, a proto nutně pomíjí její význam pro obyvatele města. Za příhodné produkty v oblasti kultury tak koncepce považuje především nabídku zábavy, památky a reprezentativní kulturní akce. **Pokud jde o kulturní památky, je možné rozlišit mírné přecenění významu tradičních kulturních památek a věcné hodnocení kulturních památek industriální povahy. V jejich rekonstrukci, propagaci, zpřístupnění a propojení s již existujícími cíli cestovního ruchu spatřuje velkou a dosud jen málo využitou příležitost města.**

Další kulturní služby nejsou chápány jako nosný zdroj cestovního ruchu, ale jako jeden z prvků, kterým může být hlavní nabídka atraktivit doplněna. **Ve strategických cílech a záměrech se Koncepce poněkud odlišuje od Strategie města.** Nezdůrazňuje jako cíl překonání nerovnoměrnosti nabídky kulturních služeb, patrně proto, že pro návštěvníky města tento fakt nehraje žádnou roli.

Obě koncepce se naopak shodují na významu industriálních kulturních památek a potřebě oživit centrum města. Prosazovaný záměr vybudovat centrum zábavy a volného času propojením komplexů industriálních kulturních památek s již využívanými lokalitami cestovního ruchu a jejich doplnění dalšími atraktivitami lze považovat za rozumné byť organizačně a ekonomicky neobyčejně náročné řešení.

Strategické záměry **Koncepce cestovního ruchu města Ostravy** jsou konkretizovány v akčním plánu na léta 2006 a 2007 (vytvoření studie zabývající se využitím industriálního kulturního dědictví a jeho revitalizací, koncipování národních technických památek v dolní oblasti Vítkovic jako jádra zábavně poznávacího areálu, kultivace Stodolní ulice, rozvoj Zoo, vytvoření centra zábavy a volného času na Černé louce). I tento koncepční materiál může posloužit jako dílčí zdroj inspirace pro zpracování kulturní politiky města.

2.2. Brno

Statutární město Brno se v oblasti kultury opírá o dva zásadní dokumenty, kterými jsou **Strategie pro Brno** a **Koncepce kultury v působnosti města Brna**.

První z nich v analytické části považuje za jeden z předpokladů dalšího rozvoje městskou památkovou rezervaci, vilu Tugendhat zapsanou v seznamu UNESCO, velký kulturní potenciál města byť s konstatováním, že jeho využití je ohrožováno nestabilitou financování. Ve SWOT analýze oblasti kvality života, jejíž součástí kultura tvoří, jsou označeny za silnou stránku kultury města kvalita urbanistické struktury a architektury města a pestrá nabídka kulturních služeb. Za slabou stránku je pak považován špatný stav zařízení pro volný čas a nedostatečný přehled veřejnosti o nabídce kulturních služeb, za příležitost zapojení nevyužitých industriálních areálů do života města a možnost rozšířit nabídku služeb pro volný čas.

Strategie vymezuje podporované aktivity mezi něž řadí především zlepšení informačního systému ve všech základních podobách, podporu kultury dostupné na veřejných prostranstvích a podporu nového využití brownfields. K těmto prioritám se pak přidružují cíle jako například dosažení vyšší atraktivity života ve městě, podpora volnočasových aktivit, podpora organizací nabízejících kulturní aktivity, podpora rozvoje kulturního života, zachování a využití kulturního dědictví včetně revitalizace nemovitých kulturních památek, zajištění modernizace infrastruktury kultury a podpora různorodé nabídky kultury v ulicích města.

Koncepce kultury v působnosti města Brna je starší než Strategie pro Brno a některé z jejích cílů se v ní uplatnily. Jako dokument kulturně politické povahy zřetelněji chápe kulturu jako prorůstový faktor. Koncepce označuje za podstatný cíl udržení pozice druhého nejvýznamnějšího kulturního centra v České republice. Za předpoklad dosažení tohoto cíle považuje zajištění odpovídajícího ekonomického zajištění uměleckých a kulturních aktivit, především prostřednictvím organizací založených městem, městem pořádaných nebo spolupořádaných a účinného grantového systému. Druhým zásadním předpokladem je zajištění oprav a modernizace objektů sloužících kulturní činnosti.

Vzhledem k době vzniku obsahuje cíle do roku 2003 z nichž některé byly splněny pouze částečně, protože je nacházíme i ve Strategii pro Brno (např. zkvalitnění informačního systému o nabídce kulturních služeb, zatraktivnění nabídky kulturních služeb mimo divadelní a koncertní sezonu, rozšíření nabídky kultury na veřejných prostranstvích, zkvalitnění infrastruktury). Část cílů byla splněna, část ztratila aktuálnost. Dlouhodobým cílem do roku 2010 je příprava rozvojového programu kultury města jako předpokladu jeho sociálního a ekonomického rozvoje.

2.3. Plzeň

Město Plzeň v současné době připravuje Integrovaný plán rozvoje města Plzně. Proto lze do současné doby považovat za aktivní **Program rozvoje města Plzně** z roku 2004.

Kultura není v programu předmětem zájmu jako jev sám o sobě. Nemá samostatné postavení ani v analytické ani v programové části dokumentu. To odpovídá koncepci dokumentu. **Je chápána převážně instrumentálně, a proto figuruje pouze jako předpoklad prezentace města a cestovního ruchu. Proto není zařazena mezi priority a cíle rozvoje, ale téměř výhradně jako jeho prostředek.** Po minimálním zájmu o kulturu, demonstrovaném v celé analytické části včetně SWOT analýzy, s překvapením zjišťujeme, že **kultura hraje velmi podstatnou, ba dokonce téměř určující, roli ve dvou ze tří rozvojových pilířů vize rozvoje Města Plzně.** Na druhé straně je zřejmé, že zásadní dokumenty zabývající se kulturou, které byly k dispozici jako jeden z podkladových materiálů při tvorbě Programu rozvoje města Plzně (dále jen Program) a to **Zpráva o stavu plzeňské kultury a návrh kulturní politiky města** (dále jen Zpráva) a zejména na ni navazující **Základní dokument kulturní politiky Města Plzně** (dále jen Zásady) na aktuální verzi Programu nereagují.

V koncepční části Programu, zejména v preambuli čtvrté kapitoly Vize rozvoje města Plzně, je přisuzován kultuře mimořádný význam ve druhém a třetím rozvojovém pilíři. Konkrétní i obecnější záměry jsou pak rozvedeny v prioritních oblastech, cílech a projektech, ze kterých se kultury dotýkají především cíl 3.2 Posílit městské funkce, 3.4 Vytvořit město jako umělecké dílo, 3.5 Zvýšit atraktivitu centra města, 6.1 Vytvořit nový a silný obraz města a 6.3 Prezentovat Plzeň jako progresivní město s vysokou společenskou a duchovní hodnotou života.

Kulturní politika města je formulována v **Základním dokumentu kulturní politiky Města Plzně** schváleném zastupitelstvem města 8.11.2001 usnesením č. 585. Představuje velmi kvalitní a promyšlený dokument navazující na důkladnou analýzu podmínek kulturního života ve městě a kulturního života samotného. Jádrem dokumentu je sedm strategických cílů kulturní politiky města a vlastní zásady pro provádění kulturní politiky města. Formulace strategických cílů je vzhledem ke svému poslání nutně poměrně obecná. Jsou to cíle 1) „Plzeň jako město občanů uspokojených kulturní nabídkou a příležitostmi ke své vlastní tvorbě a jejímu uplatnění, i možnostmi ke svému vzdělávání“, 2) „Plzeň jako společnost občanů vědomých si své kontinuity s předešlými generacemi, vědomých si historie, tradic a své příslušnosti k městu“ 3) „Plzeň jako město soustavně pečující o mladou generaci“, 4) „Plzeň jako město soustavně pečující o menšinové skupiny obyvatel“ a dílčím způsobem cíle 5) „Plzeň jako město přitažlivé pro obývání, návštěvu a investování“, 6) „Plzeň jako přirozený duchovní střed Plzeňského kraje a jako významné kulturní město v rámci České republiky“, 7) „Plzeň jako město otevřené komunikaci“.

Strategické cíle jsou dále konkretizovány v zásadách, které nejsou, jak by se dalo předpokládat, výhradně takticko-technologické povahy, ale obsahují zřetelné aspekty strategického pohledu v tom, že strategické cíle dílčím způsobem konkretizují nebo osobitě vykládají. Jde o následující zásady: 1) Kulturní služby by měly adekvátně

pokrývat poptávku a musí být dostupné všemu obyvatelstvu, 2) V podpoře provádění kulturních služeb a činností musí být vždy obsažen prvek veřejného zájmu, 3) Dosáhnout toho, aby veřejnost dostala nejlepší možnou hodnotu za peníze, které na službu vynakládá, 4) V rámci dotační politiky udržet přímé platby občanů za kulturní služby na únosné úrovni; uplatňovat systém slev pro vybrané služby a skupiny obyvatelstva, 5) V návaznosti na dlouhodobé cíle kulturní politiky stanovit konkrétní krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé (nejdéle však na 4 roky) programy, rozvíjející a realizující stanovené dlouhodobé cíle nebo aktuálně reagující na dobovou a místní problematiku, 6) Na základě analýzy výsledků prověřovat oprávněnost jednotlivých programů, poptávku ze strany veřejnosti a stanovit priority na každý rok, nejlépe však na čtyřleté období, s konkrétním dopadem do rozpočtu, 7) Realizovat koordinovaný informační systém pro komunikaci s veřejností včetně spolupráce se sdělovacími prostředky a pravidelných průzkumů veřejného mínění, 8) Posuzovat podporu kultury z veřejných zdrojů podle činností, 9) Instituce a organizace s přímou návazností na město zachovat jen u činností probíhajících kontinuálně, každodenně, nezastupitelně a jen tam, kde není účelné organizačně a ekonomicky tuto činnost zajišťovat jinak, 10) U institucí a organizací, které o prostředky de facto nesoutěží, odstranit činnosti, které se překrývají a jsou zároveň financovány z veřejných zdrojů, 11) U institucí a organizací, které budou zachovány, přijmout a financovat rozvojové programy, 12) Stanovit poslání a dlouhodobý cíl organizace, 13) U těchto institucí a organizací napomáhat vzniku vícezdrojového (kooperativního) financování, tj. sdružování prostředků z veřejných zdrojů na všech úrovních (stát, kraj, město, ale i veřejné fondy a nadace) i z privátních zdrojů (sponzoři, mecenáši i ve formě stálého partnerství), 14) U institucí a organizací přímo napojených na město jmenovat jejich ředitele na čtyřleté období, 15) Tam, kde je to účelné, napomáhat vzniku konkurenčního prostředí, 16) Tam kde je to účelné, delegovat provádění kulturních služeb na externí organizace, 17) Služby a činnosti neprobíhající kontinuálně, každodenně a nezastupitelně podporovat formou výběrových řízení a grantového systému, 18) V systému financování kultury pracovat s výrazným předstihem oproti současnému stavu a stanovit kritéria, jak pro vstup do systému, tak pro vyhodnocení (tzv. standardy), 19) V maximální míře navazovat smluvní vztahy, ve smlouvách stanovit normy a standardy na provádění kulturních služeb, definovat účel poskytnutých prostředků, monitorovat jejich plnění, stanovit kontrolní mechanismy a vyhodnocení kulturní služby nebo činnosti. U všech činností podporovaných z veřejných zdrojů dosáhnout pravidelné reflexe výsledků formou výročních zpráv nebo zprávou o vyhodnocení projektu, 20) Kulturní služby, činnosti, projekty, výsledky programů, využití a účelnost poskytnutých prostředků posuzovat radami nebo komisemi nezávislých odborníků (poradní sbory), 21) Podporovat kritickou reflexi umělecké tvorby, 22) Oceňovat nejlepší výsledky umělecké tvorby, interpretace a prezentace, 23) Pečovat o zvyšování kvalifikace pracovníků v kultuře, 24) Vytvořit průhledný a fungující systém, 25) Více prostředků na programy pro volný čas, děti, mládež, menšiny, 26) Do systému více zapojovat spoluodpovědnost především místních (obvodních) samospráv (pomáhat posílení obvodních úřadů v oblasti kultury), 27) Prosazovat zásadu, že s územním dopadem instituce (kulturní služby) by přímo úměrně měl růst podíl zdrojů z vyšších úrovní veřejné správy, 28) V systému uplatňovat zásadu: méně organizovanosti – více dobrovolnosti.

V další části dokumentu jsou pak konkretizovány úkoly v jednotlivých oblastech kultury. Dokument je postupně realizován. Problémem je, že nebyl doposud hodnocen ani aktualizován, byť aktualizace je připravena.

2.4. Liberec

Statutární město Liberec, stejně jako Ostrava, nemá zpracován žádný dokument strategické povahy zabývající se výhradně oblastí kultury či její podpory. I v tomto případě se můžeme při analyzování kulturní politiky města opřít pouze o dokument s daleko širším záběrem, kterým je „**Strategie statutárního města Liberec na léta 2007-2020**“ přijatá a schválená v roce 2006. Její východiska jsou založena široce a konkrétněji s odkazem na lisabonskou strategii (i když její kulturní aspekt není přímo zmíněn) a strategické dokumenty České republiky mající povahu vládních usnesení z nichž pouze „Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013“ výslovně zmiňuje kulturu jako jednu z priorit. Poměrně úzce je Strategie spjata se „Strategií rozvoje Libereckého kraje na léta 2006-2020“, protože město Liberec má v oblasti kultury velmi významné postavení.

Podle Strategie se Liberec chce stát centrem jehož význam přesahuje hranice kraje i České republiky, městem přátelským, tolerantním a otevřeným pro příslušníky jiných národů i jejich kultury, mimo jiného tím, že se bude profilovat jako město zdraví, kultury a sportu. Při posuzování předpokladů pro naplnění vize se ve SWOT analýze konstatuje, že silnou stránkou je nadstandardní nabídka kulturních služeb (jak v rozsahu, kvalitě i druhovém či žánrovém rozpětí). Význam potenciálu nemovitého kulturního dědictví města hodnotí oprávněně střídavě (na rozdíl od jednoznačně pozitivního hodnocení jeho bohatství v regionu). Slabou stránkou se jeví špatný stav některých památkových objektů ve městě, špatný stav kin a rýsující se zánik výstavnické tradice. Příležitosti spatřuje v opravách a údržbě kulturních památek. Hrozby pak v nedostatku prostředků na kulturu, zániku kin v centru města v souvislosti s výstavbou multiplexu a nevyváženosti investic do volného času v souvislosti s přípravou areálu pro MS v klasickém lyžování v roce 2009.

K naplnění vize, uvedené v předcházejícím odstavci, vytyčuje několik strategických cílů a opatření k jejich dosažení. Pro naši potřebu je podstatný strategický cíl „D - Přitažlivé město - dostupnost služeb, informací, přírodní a fyzické prostředí, architektura, cestovní ruch a kultura“. V dílčích cílech je pak tento strategický cíl konkretizován do několika dílčích cílů z nichž jsou pro naši potřebu podstatné cíle:

D 1 Oživení opuštěných průmyslových areálů prostřednictvím nalezení jejich nové funkce a obnova oživení veřejných prostranství,

D2 Obnova a údržba kulturních památek, regenerace městské památkové zóny, podpora pořádání sportovních a kulturních akcí,

D 4 Aktivní kulturní politika, tj. rozvoj infrastruktury pro kulturu, podpora kulturních akcí ve městě, vzdělávání pracovníků v kultuře, rozvoj a podpora spolupráce veřejného, soukromého a neziskového nestátního sektoru v kultuře včetně rozvoje přeshraniční spolupráce, podpora neziskového sektoru v kultuře, podpora estetickovýchovných a kulturologických disciplín na školách, podpora informací o kulturních službách ve městě, kultura pro všechny, rozvoj kulturních společností a dlouhodobá stabilizace příspěvkových organizací v kultuře (prostřednictvím vícezdrojového financování). Formulace jednotlivých dílčích cílů je dostatečně

zřetelná a zároveň obecná aby se mohla stát podkladem pro formulování strategie rozvoje a podpory kultury ve městě.

Dokument obsahuje také přehled indikátorů umožňujících posouzení úspěšnosti realizace strategie. Pro oblast kultury jsou použitelné dva z nich a to počet nově opravených památkových objektů a počet aktualizovaných strategií, dokumentů, plánů a generelů. Je zřejmé, že hodnotící kritéria pro oblast kultury jsou spíše kvalitativní než kvantitativní povahy. Strategie zároveň předpokládá, že projekty rozvoje a podpory kultury budou mít převážně charakter projektů a programů neinvestiční povahy.

2.5. Hlavní poznatky a doporučení

- 1) Všechna města mají zpracovány koncepční materiály svého dalšího rozvoje. Liší se jak délkou zvažované perspektivy, tak mírou významu připisovaného různým rozvojovým faktorům.
- 2) Kulturní potenciál jako rozvojový faktor je fakticky uplatněn, i když ne vždy autenticky a vynalézavě v koncepčních dokumentech všech sledovaných měst. S ohledem na povahu dokumentů převažuje instrumentální přístup ke kultuře nad přístupem autentickým. Zároveň je však zřejmé, že tyto univerzální dokumenty jsou pro rozvinutí úvah o podpoře kultury jako předpokladu obytnosti města, rozvoji a využití jeho kulturního potenciálu příliš obecné.
- 3) Proto je nezbytné zpracování koncepčních dokumentů kulturně-politické povahy, které by v návaznosti na základní strategie měst stanovily konkrétní globální i dílčí cíle a opatření k jejich dosažení, včetně priorit na konkrétní časová období. V tomto směru je zřetelně nejdále město Plzeň a do jisté míry i Brno. Stanovení strategických cílů a rozvojových programů je předpokladem pro efektivní podporu kultury.
- 4) Stávající strategické programy rozvoje jednotlivých měst mají předpoklad stát se základem a inspirací kulturních politik za předpokladu, že jejich obecné teze budou rozšířeny, konkretizovány a tvořivě aplikovány.
- 5) Programy kulturních politik mají šanci na úspěch za předpokladu, že jsou úzce svázány s hlavními cíly strategie rozvoje města, jsou zpracovávány za účasti odborné veřejnosti, vyústí v konkrétní rozvojové programy, jejich principy, cíle a pravidla jsou obecně známa a důsledně uplatňována v každodenní praxi.
- 6) Navzdory neexistenci programu kulturní politiky ve dvou ze čtyř sledovaných měst je z jejich praxe zřejmé, že jisté míry podpory se kultuře dostává. Je však otázkou, zda je míra a změřením podpory v souladu se strategickými prioritami města a jejich občanů, zda má politická reprezentace a správní aparát měst dostatečně jasná kritéria pro rozhodování.
- 7) Všechna sledovaná města řeší problém opuštěných průmyslových areálů. V žádném z nich však, jak se zdá, nepředstavuje (vzhledem k rozdílné kvalitě industriálního kulturního dědictví) tak významný potenciál dalšího kulturního rozvoje jako v Ostravě.

3. Financování kultury ve sledovaných městech v letech 2003-2007 s výhledem na rok 2008

3.1. Podíl výdajů na kulturu k celkovým výdajům měst

Přesto, že jde ve všech případech o města ve stejném právním postavení, existují mezi nimi podstatné rozdíly např. v počtu obyvatel, historickém vývoji, ekonomické síle či kulturním potenciálu. Protože cílem této části práce je porovnání rozsahu podpory kultury, musíme do značné míry od těchto, byť významných a určujících rozdílů odhlédnout. **Jak dokládá přiložená tabulka, podíl výdajů na kulturu ve vztahu k celkovým výdajům měst se liší jen málo, zůstává v podstatě stabilní a jeho výkyvy většinou souvisejí s kolísáním rozpočtu samého.** V zásadě však můžeme konstatovat, že **podíl prostředků vynaložených ve statutárních městech na podporu kultury je více než desetinásobně vyšší než ve státním rozpočtu.**

Nejvyšší podíl neinvestičních výdajů na kulturu z rozpočtu města zaznamenáváme v Brně, který navíc kontinuálně roste po celé sledované období. U ostatních měst jsou zřetelné výkyvy, které se až na malé výjimky neprojevují poklesem nominální výše objemu prostředků vložených do kultury. Pozoruhodné je to, že zatím co v letech 2003-2005 se rozdíl podílu podpory kultury v rozpočtech sledovaných měst snižoval (rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou klesl z 1,7 na 0,9 procentních bodů, to je na rozdíl cca 11%), počínaje rokem 2006 výrazně vzrostl (až na 3,7 procentních bodů v předpokladu roku 2008, což ovšem znamená rozdíl 33%, tedy trojnásobek stavu z roku 2005).

Předcházející zjištění je potvrzeno také **rozdílnou dynamikou růstu nominální výše podpory v jednotlivých městech.** Zatím co v Brně vrostl mezi léty 2003-2007 **objem výdajů na kulturu z 537 300 tisíc Kč na 767 889 tisíc Kč (tj. o 43%), v Ostravě z 312 679 tisíc Kč na 410 528 tisíc Kč (tj. o 31%), v Plzni z 221 386 tisíc Kč na 261 561 tisíc Kč (tj. o 18 %) a v Liberci z 118 464 tisíc Kč na 124 983 tisíc Kč (tj. o 5,5 %).** Je zřejmé, že rozdíly v **objemu výše podpory se zvyšují** a to jistě souvisí jednak s rozpočtovými možnostmi, ale patrně i s rozdílnou úlohou kultury v rozvojových strategiích měst.

Sledujeme-li **nominální výši podpory kultury ve statutárních městech je pořadí sledovaných měst Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec. Budeme-li považovat součet neinvestičních výdajů sledovaných měst za 100%, pak podíl jednotlivých měst činil v roce 2007 (v závorce pro srovnání podíl v roce 2003) Brno 49,07% (45,16%), Ostrava 26,23% (26,28%), Plzeň 16,71% (18,61%), Liberec 7,99% (9,95%). V roce 2008 rozdíly v podílu dále vzrostou.** I když je vypovídací hodnota tohoto srovnání omezena značnými rozdíly v objemu prostředků vynakládaných v jednotlivých městech, **je tendence vývoje zřejmá.**

Je zajímavé, že **podíl neinvestičních prostředků na kulturu ve vztahu k celkovým neinvestičním výdajům měst jen velmi málo souvisí s počtem kulturních institucí financovaných z rozpočtu (od 4 v Liberci až po 14**

v Ostravě). Přitom je právě většina prostředků použita na financování kulturních institucí založených městem (kolem 90%) a jen malá část prostředků jim slouží k podpoře jiných subjektů poskytujících kulturní služby. Významný podíl výdajů na podporu vlastních kulturních institucí je logickým důsledkem potřeby zajistit dostupnost veřejných kulturních služeb. **Navzdory vysokému podílu na zdrojích jsou tyto instituce financovány nedostatečně, protože tempo růstu jejich podpory zaostává za růstem cen vstupů.**

Procentuálně i nominálně je podíl prostředků rozdělovaných v grantovém systému nejvyšší v Ostravě, kde osciluje **kolem 4%** prostředků určených na podporu kulturních služeb. **V ostatních sledovaných městech se pohybuje kolem dvou procent, s výjimkou Plzně,** která se zavedením víceletých grantů předpokládá v roce 2008 výrazný nárůst podílu (**na cca 7%**). Právě uplatnění víceletého grantu je příčinou dosavadního výrazného rozdílu mezi Ostravou a ostatními městy.

Velmi omezené množství prostředků využívané k tomuto účelu sebou nese jednak znehodnocení či umrtvení části kulturního potenciálu obsaženého v neprofesionálních kulturních aktivitách založených na dobrovolné nehonorované práci a neefektivní využití finančních zdrojů pocházejících z jiných než veřejných rozpočtů.

Protože v rozvinutých evropských zemích je podíl prostředků rozdělovaných z veřejných rozpočtů formou grantového řízení vyšší než v České republice, předpokládáme obdobnou tendenci i u nás. Tento předpokládaný trend, alespoň ve sledovaných městech doposud nenastal, snad s výjimkou Plzně, kde jsou určité náznaky v posledních letech zřejmé. **V Ostravě, Liberci a Brně je zřejmá spíše stagnace,** i když v Ostravě alespoň nominálně objem v grantovém systému rozdělovaných prostředků roste. Vzhledem k tomu, že nelze předpokládat radikální zlepšení ekonomické situace měst, ani struktury jejich výdajů, je patrně jedinou cestou k rozšíření podílu prostředků poskytovaných subjektům na základě soutěže vypisování víceletých grantů.

Neinvestiční výdaje měst na kulturu v letech 2003-2007 s výhledem na rok 2008 (v tisících Kč)

Rok Město	Výdaje celkem	Z toho výdaje na kulturu	tj. %	Dotace kulturním institucím města	tj.% z výdajů na kulturu	Granty na kulturu	tj.% z výdajů na kulturu	Z toho víceleté granty
2003								
Ostrava	4 169 811	312 679	7,5	297 118	95,0	14 000	4,5	7 500
Brno	7 473 581	537 300	7,2	447 506	83,3	11 276	2,1	0
Plzeň	3 428 180	221 386	6,5	199 495	90,1	4 600	2,8	0
Liberec	1 439 308	118 464	8,2	109 226	92,2	1 730	1,6	0
2004								
Ostrava	4 556 250	363 923	8,0	331 566	91,1	14 325	3,9	7 500
Brno	8 011 631	629 930	7,9	534 004	84,8	12 232	1,9	0
Plzeň	3 316 278	237 033	7,1	227 645	96,0	4 100	1,7	0
Liberec	1 524 678	109 425	7,2	98 727	90,2	2 224	2,0	0
2005								
Ostrava	5 024 088	440 063	8,8	396 953	90,2	15 045	3,4	8 220
Brno	6 907 436	671 917	9,7	579 104	86,2	11 688	1,7	0
Plzeň	3 024 165	238 091	7,8	230 481	96,8	4 000	1,7	0
Liberec	1 250 675	107 595	8,6	96 082	89,3	2 240	2,1	0
2006								
Ostrava	5 356 371	444 554	8,3	426 897	96,0	15 795	3,6	8970
Brno	7 361 459	712 895	9,7	608 863	85,4	12 793	1,8	0
Plzeň	3 237 402	247 773	7,6	241 116	97,3	4 300	1,7	0
Liberec	1 507 633	116 875	7,7	105 210	90,0	2 200	1,9	0
2007								
Ostrava	5 634 465	410 528	7,3	369 006	89,9	18 112,5	4,4	9 112,5
Brno	7 633 528	767 889	10,1	673 496	87,7	13 609	1,8	0
Plzeň	3 614 388	261 561	7,2	253 145	96,8	5 972	2,3	0
Liberec	1 522 421	124 983	8,2	113 621	90,9	2 100	1,7	0
Plán 2008								
Ostrava	5 535 653	445 757	8,1	417 471	93,7	19 100	4,3	9 600
Brno	7 108 987	794 816	11,2	699 077	88,0	12 680	1,6	0
Plzeň	3 389 898	253 475	7,5	232 165	91,6	18 810	7,4	11 780
Liberec	1 423 319	126 202	8,9	113 051	89,6	2 100	1,7	0

3.2. Financování městy založených kulturních institucí v letech 2003-2007

Z přiložených tabulek je zřejmá rozdílnost počtu organizací založených městem i podstatné rozdíly v jejich zaměření či podílu na nabídce kulturních služeb. Tak například v Liberci, Plzni a Brně jsou ve sféře kultury financovány organizace orientované přírodovědně (Liberec Zoologická zahrada, Botanická zahrada, v Brně a Plzni Hvězdárna a planetárium). Rozdílný je také podíl kulturních institucí působících na území statutárních měst, ale založených a financovaných krajem, jehož jsou sídelním městem (nejčastěji jde o muzea, galerie a knihovny).

Shodným rysem všech měst je vysoký podíl podpory divadla (ve všech městech působí vedle vícesouborového divadla také další divadla), která spotřebovávají značný podíl z prostředků k financování městem založených organizací (Brno 70, v Liberci a Plzni 63 a v Ostravě 53 %). Z dalších srovnatelných typů institucí se na této části rozpočtových prostředků **podílejí hudební tělesa** - filharmonie či symfonické orchestry (Ostrava 13, Brno 7, Plzeň 4,4%, Liberec těleso tohoto typu nefinancuje), knihovny (Plzeň 14, Ostrava 12, Brno 7 %, Liberec instituci tohoto typu nefinancuje), muzea (Brno 6, Ostrava 2%, Plzeň a Liberec instituce tohoto typu nefinancují) a galerie (Brno 2 a Plzeň 1%, Ostrava a Liberec instituce tohoto typu nefinancují).

Ostravu odlišuje od ostatních měst zahrnutí organizací servisního typu, tj. organizací spravujících majetek města využívaný mimo jiného také ke kulturním účelům, které však vlastním jménem pořádají minimum kulturních akcí, ale poskytují převážně prostor pro sport a zábavu organizovanou jinými subjekty. Právě u tohoto typu zařízení je zřetelný růst podílu města na financování jejich činnosti, zatím co u převažující většiny subjektů sledujeme spíše stagnaci nebo jen mírný nárůst.

Převážná většina městy založených institucí funguje jako příspěvková organizace. Využití dalších progresivních organizačních forem např. obecně prospěšná společnost, sdružení právnických osob, nadace či s.r.o. je minimální s výjimkou Ostravy a částečně i Plzně.

Neinvestiční dotace (v tisících Kč) poskytnuté v letech 2003-2007 organizacím založeným statutárním městem Brno

	2003	2004	2005	2006	2007
Národní divadlo Brno, p.o.	192 688	191 862	200 496	213 473	258 184
Městské divadlo v Brně, p.o.	46 956	111 298	140 548	156 067	162 669
Centrum experimentálního divadla, p.o.	25 453	32 203	35 098	35 438	34 560
Loutkové divadlo Radost, p.o.	15 544	18 001	18 634	18 645	18 874
Filharmonie Brno, p.o.	47 941	52 683	53 658	53 658	53 874
Knihovna J.Mahena, p.o.	40 417	45 082	48 743	48 764	51 120
Muzeum města Brna, p.o.	36 935	38 187	38 428	38 380	44 112
Dům umění města Brna, p.o.	10 951	12 863	13 171	12 990	15 520
Hvězdárna a planetárium M.Koperníka, p.o.	6 832	7 424	7 525	7 617	7 798
Brněnské kulturní centrum, p.o	23 789	24 401	22 803	23 615	25 902

Pro dotování činnosti organizací zřízených městem Brnem je charakteristický až na drobné výjimky kontinuální nárůst prostředků ve většině buď kryjící nebo přesahující inflaci.

Neinvestiční dotace (v tisících Kč) poskytnuté v letech 2003-2007 organizacím statutárním městem Plzeň

	2003	2004	2005	2006	2007
Divadlo Alfa, p.o.	14 374	15 254	15 059	17 632	20 078
Divadlo J.K.Tyla, p.o.	115 052	129 037	132 634	135 134	140 395
Divadlo Pod lampou, p.o.	1 548	1 558	2 224	2 626	2 597
Esprit - plzeňský kulturní servis, p.o.	20 521	29 481	27 698	28 983	25 969
Hvězdárna a planetárium, p.o.	3 570	3 580	3 570	3 570	3 570
Knihovna města Plzně, p.o.	27 080	30 235	30 541	32 571	37 046
Galerie města Plzně, o.p.s.	2 000	1 900	2 075	2 000	2 000
Plzeňská filharmonie, o.p.s	10 350	9 900	10 030	10 500	11 600
Nadační fond pro kulturní aktivity občanů města Plzně	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000

V Plzni může odlišit organizace s rostoucí podporou (Divadlo Alfa, Divadlo J.K.Tyla, Knihovna města Plzně a do jisté míry i klub Divadlo pod Lampou) a zbývají organizace, jejichž podpora v podstatě stagnuje.

Neinvestiční dotace (v tisících Kč) poskytnuté v letech 2003-2007 organizacím založeným statutárním městem Liberec

	2003	2004	2005	2006	2007
Botanická zahrada, p.o.	11 322	9 030	9 030	9 430	11 027
Zoologická zahrada, p.o.	19 726	16 640	14 478	19 741	24 316
Divadlo F.X.Šaldy, p.o.	66 395	62 010	62 136	65 493	66 640
Naivní divadlo Liberec, p.o.	11 783	11 047	10 437	10 546	11 638

V Liberci zaznamenáváme ve sledovaném období u všech organizací poměrně značné výkyvy financování v jednotlivých letech s pozitivním tendencí v posledním období.

Neinvestiční dotace (v tisících Kč) poskytnuté v letech 2003-2007 organizacím statutárním městem Ostrava

	2003	2004	2005	2006	2007
Národní divadlo moravskoslezské, p.o.	169 748	187 005	192 950	194 161	188 742
Divadlo loutek Ostrava, p.o.	14 446	15 469	21 335	21 489	16 443
Lidová konzervatoř, p.o.	10 371	9 398	11 270	13 448	14 252
Komorní scéna Aréna, p.o.	8 362	10 321	13 173	14 755	13 879
Janáčkova filharmonie Ostrava, p.o.	41 698	51 769	54 802	58 603	54 574
Knihovna města Ostravy, p.o.	41 132	44 705	58 733	55 378	49 458
Ostravské muzeum, p.o.	11 361	13 005	24 870	32 524	13 538
Sportovní a rekreační zařízení města Ostravy, s.r.o.	49 462	54 484	60 032	70 792	74 540
VÍTKOVICE ARÉNA, a.s.	34 948	49 000	71 555	72 944	92 283
Ostravské výstavy, a.s.	14 480	12 900	11 100	13 700	21 247
Dům kultury města Ostravy, a.s.	0	6 000	14 900	14 008	9 490
Dům kultury Akord Ostrava-Zábřeh, s.r.o	0	0	0	3 500	3 500
Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj, o.p.s.	684	2 500	5 000	5 000	5 000

V případě Ostravy existují organizace jejichž dotace soustavně roste (Sportovní a rekreační zařízení města Ostravy, Vítkovice Aréna, Ostravské výstavy a Lidová konzervatoř), ale u většiny zbývajících subjektů dochází, po nárůstu v prvních letech sledovaného období v posledním roce nebo posledních dvou letech k poklesu. Z vnějšího pohledu lze tento vývoj považovat za přesun podpory z organizací produkujících přímo kulturní služby ve prospěch organizací servisních, tedy takových, které kulturní služby přímo neposkytují. Zvyšování podpory obchodních společností je v rozporu se záměrem, který vedení města vedl k jejich založení, tj. efektivně využít majetek města a zvýšit ekonomickou efektivitu služeb poskytovaných veřejnosti.

3.3. Hlavní poznatky a doporučení

- 1) Sledovaná města se podílem neinvestičních nákladů na kulturu na celkových výdajích lišila na počátku sledovaného období jen málo. Zatímco počátkem sledovaného období se rozdíl v tomto parametru mezi jednotlivými městy snižovaly, od poloviny období tj. od roku 2006 významně rostou, v Brně podíl neinvestičních prostředků na celkových neinvestičních výdajích města přesáhl v roce 2007 10% a v roce 2008 se předpokládá, že přesáhne 11%. V ostatních městech se pohybuje s určitými výkyvy mezi 7-9%.
- 2) Ve všech sledovaných městech v posledních pěti letech objem prostředků na kulturu vzrostl. Největší nominální i procentuální růst byl zaznamenán v Brně a Ostravě, kde přesáhl růst inflace.
- 3) Ve všech městech je většina takto vynaložených prostředků (kolem 90%) adresována organizacím založeným městem. Přes určité výkyvy se tento podíl příliš nemění.
- 4) Prostřednictvím grantového, tedy soutěžního, systému je rozdělováno ve všech městech kolem 2% prostředků určených na kulturu. Vyšší podíl se objevuje pouze ve městech, která vypisují víceleté granty (Ostrava od roku 2003, Plzeň od roku 2008). V důsledku této praxe roste podíl takto rozdělovaných prostředků na dvoj až trojnásobek. I přes tento nárůst je financování prostřednictvím grantů zajištěno naprosto nedostatečně.
- 5) Největší podíl (53-70%) na prostředcích vynakládaných na kulturu mají ve všech sledovaných městech divadla, následovaná knihovnami (7-14%), a hudebními tělesy (4,4-13%). Zbývající typy subjektů (muzea, galerie atp.) mají podíl podstatně menší. Objektivně je třeba říci, že ve všech místech je podporováno více než jedno divadlo.
- 6) Dynamika a diferenciacie podpory vlastních kulturních institucí je v jednotlivých městech odlišná. V Brně v zásadě podpora všech organizací založených městem kontinuálně roste. V Plzni roste podpora divadel a knihovny, podpora ostatních institucí spíše stagnuje. V Liberci jsou zřejmé značné výkyvy v podpoře s pozitivní tendencí v poledních letech. V Ostravě soustavně roste podpora, z hlediska podílu na kultuře servisních organizací (Sportovní a rekreační zařízení města Ostravy, Vítkovice Aréna, Ostravské výstavy). U subjektů, které produkují kulturní služby dochází, po nárůstu v prvních letech sledovaného období v posledním roce nebo posledních dvou letech, k poklesu (s výjimkou Lidové konzervatoře).

4. Grantová podpora kultury v jednotlivých městech

Grantová podpora, tj. soutěž o prostředky z veřejných rozpočtů, se stala zejména ve větších lokalitách standardním postupem vícezdrojového a kooperativního způsobu financování kultury. Systém vypisování, posuzování, výběru, poskytování, smluvního zajištění i kontroly využití poskytnutých prostředků je stále propracovanější a transparentnější. Existuje řada variant, které se však stále více sblíží při zachování specifik, plynoucích z objektivních i subjektivních příčin.

Zkoumání systémů grantové podpory ukazuje stále přetrvávající problémy, které spatřujeme především v nízkém podílu prostředků určených na tento druh podpory, který limituje využití dalších pohotových zdrojů žadatelů, velmi zdrženlivý postoj k poskytování víceletých grantů, převažující podíl volných grantů (tj. takových kde je vypsání velmi obecné nebo zcela volné) a nepřiměřeně pružná kritéria hodnocení.

Nevyužívání víceletých grantů výrazně omezuje možnosti organizátorů a producentů připravujících opakované projekty velkého rozsahu, protože nemohou odpovědně a s dostatečným předstihem připravit dramaturgii a organizačně projekty zajistit. Města se navíc jejich nevyužíváním připravují o možnost klást na žadatele náročnější požadavky.

Důsledkem převahy obecně vypisovaných grantů je omezená možnost orientovat žadatele na priority města v oblasti kultury a inspirovat jejich aktivity k předkládání potřebných projektů.

Přílišná obecnost a pružnost kritérií může vést k jejich velmi osobitému výkladu a tím k nespravedlivému posuzování předložených projektů a ke snížení transparentnosti rozhodování, tedy k nešvarům, které jsou při rozhodování o využití prostředků z veřejných rozpočtů zvláště nebezpečné.

4.1. Kvantitativní hodnocení

Diference v objemu prostředků určených pro grantové řízení závisí jednak na celkové ekonomické situaci města, ale především na tom, zda jsou poskytovány pouze jednoleté nebo víceleté granty. U víceletých grantů jsou vzhledem k jejich výši kladeny odpovídající nároky na kvalitu projektů i náročnost řízení. S jejich využitím souvisí také podstatně vyšší podíl prostředků rozdělovaných prostřednictvím grantového řízení. Proto je objem prostředků na granty v Ostravě a od roku 2008 i v Plzni podstatně vyšší než v ostatních městech. Po odečtení roční částky na víceletý grant by podíl prostředků na grantovou podporu v Ostravě poklesl v jednotlivých letech o 40-50% a pouze v roce 2007 by byl srovnatelný rozsahem financování grantů s Brnem.

Prostředky celkem	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	14 000	14 325	15 045	15 795	18 112,5
Brno	11 276	12 232	11 687,5	12 793,1	13 609,3
Plzeň	4 600	4 100	4 000	4 300	5 972
Liberec	1 730	2 224	2 240	2 200	2 100

Počet žadatelů v jednotlivých lokalitách závisí nejen na jejich velikosti, ale patrně také na povědomí o možnosti prostředky získat i na náročnosti grantového řízení. Přesto se jeví počet žadatelů v Plzni velmi nízký. Také rozdíl v počtu žadatelů mezi Ostravou a Brnem je nápadný. Ve všech lokalitách, pokud zveřejňují výsledky grantového řízení zjišťujeme poměrně početné stabilní jádro tvořící obvykle kolem 50 - 70 % všech žadatelů. Z této skupiny se nejčastěji rekrutují úspěšní. Zbývající jsou spíše ti, kteří to zkusí a obvykle žádají poprvé. Průměrné množství prostředků připadajících na jednoho žadatele je v jednotlivých městech velmi rozdílné. Například v roce 2007 v Ostravě (po odečtení roční částky na víceletý grant pro Divadlo Petra Bezruče) a v Plzni na jednoho žadatele připadlo v průměru více než 70 000,- Kč, v Brně téměř 40 000,- Kč a v Liberci pouze necelých 16 000,- Kč.

Celkový počet žadatelů	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	148	158	127	143	127
Brno	251	293	326	329	346
Plzeň	63	64	64	62	85
Liberec	119	111	92	105	133

Rozdíly v počtu organizací založených městem, městským obvodem nebo městskou částí ucházejících se o tento typ podpory grantového řízení závisí v zásadě na podmínkách vypsání. Plzeň a Brno v podstatě, s výjimkou ojedinělých případů, účast tohoto typu subjektů předem vylučují. Tato praxe má své přednosti i nedostatky, ale je zřejmé, že tento typ účastníků je už vzhledem ke svému zázemí a personálnímu vybavení do značné míry zvýhodněn. Výhodou zpřístupnění grantů pro organizace založené městem je transparentní možnost ovlivnit zaměření jejich činnosti. Přesto by bylo žádoucí organizace založené městem ze standardního grantového řízení vyloučit zcela nebo pro ně vypsát víceleté granty, které by umožnily zvýšení nároků na jejich aktivity a orientaci na cíle kulturní politiky města.

Počet org. založených městem, měst.obvodem nebo částí z celkového počtu žadatelů	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	13	13	12	13	11
Brno	1	0	0	0	0
Plzeň	1	1	0	1	3
Liberec	7	5	2	1	5

Nejpočetnější skupinou žadatelů jsou ve všech městech občanská sdružení, která jsou doplněna méně početnou skupinou fyzických osob a podnikatelských subjektů. Je potěšující, že i v této skupině žadatelů roste kvalita podávaných projektů díky vzdělávání a zkušenostem jejich vedení.

Ostatní organizace a fyzické osoby z celkového počtu	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	135	145	115	130	116
Brno	250	293	326	329	346
Plzeň	62	63	64	61	82
Liberec	112	106	90	104	128

Fakt, že některé organizace podávají více projektů, logicky vyplývá z jejich různorodé činnosti, ale i ze snahy uspět, alespoň s některým z projektů. Tak například v roce 2007 připadalo na jednoho žadatele, s výjimkou Brna, kde každý žadatel podal pouze jednu žádost, v průměru 1,3 žádostí. Volba této taktiky, jak se ukazuje, nemusí být vždy efektivní. V některých městech existují pravidla omezující počet projektů přihlášených jedním uchazečem i mechanismus vylučující účast téhož projektu v různých řízeních vypsaných městem (např. v oblasti kultury a oblasti sociální).

Počet podaných žádostí celkem	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	200	216	159	182	161
Brno	251	293	326	329	346
Plzeň	95	100	92	74	113
Liberec	141	137	111	130	168

Plzeňští a liberečtí žadatelé mají větší šanci na úspěch než ostravští a brněnští. V roce 2007 uspělo v Plzni 82%, v Liberci 72%, v Ostravě 64% a v Brně 60% žadatelů. Na druhé straně z tohoto zjištění plyne, že ostravským se vzhledem k objemu prostředků dostává větší podpory než plzeňským a zejména libereckým. Omezenost prostředků, které jsou pro tento druh podpory k dispozici, nutí orgány rozhodující o podpoře rozhodnout se, zda je efektivnější podpořit co nejvíce projektů nižší částkou nebo méně projektů částkou vyšší. Proto se setkáváme se snahou limitovat výši podpory podílem na celkových nákladech projektu (např. v Ostravě nejvýše 80%, Brno nejvýše 50%).

Počet příjemců dotací celkem	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	68	75	74	95	81
Brno	142	178	193	190	206
Plzeň	52	44	50	53	70
Liberec	86	82	79	87	96

V Plzni a do značné míry v Ostravě se potvrzuje výhodnější postavení organizací založených městem, městským obvodem nebo městskou částí. Naopak v Liberci je jejich úspěšnost nižší než u ostatních žadatelů.

Počet příjemců - org. založené městem, měst.obvodem nebo částí z celkového počtu	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	10	9	9	9	9
Brno	0	0	0	0	0
Plzeň	1	1	0	1	3
Liberec	2	1	1	1	2

Protože tito žadatelé představují většinu, platí pro ně v podstatě totéž jako pro většinu úspěšných. To znamená, že být úspěšný v Plzni či Liberci je podstatně snadnější než v Ostravě.

Počet příjemců - ostatní organizace a fyzické osoby z celkového počtu	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	58	66	65	86	71
Brno	142	178	193,	190	206
Plzeň	51	43	50	52	67
Liberec	88	81	78	86	94

O zvolené strategii vypovídá do jisté míry také průměrná částka připadající na jeden podpořený projekt. Ta v roce 2007 činila v Ostravě (opět po odečtení roční částky jednoho víceletého grantu) 91 836,-Kč, v Plzni 71 591,-Kč, v Brně 46 767,-Kč a v Liberci 18 421,-Kč. Poměrně vysoké průměrné částky v Ostravě a Plzni připadají na vrub značné diferenciaci jednotlivých projektů, tj. několik málo velkých projektů je podpořeno poměrně vysokými částkami. V Liberci a Brně je diferenciaci podstatně menší. Z tabulky plyne, že předkladatelé více projektů častěji uspějí v Plzni a Liberci a spíše výjimečně v Ostravě.

Celkový počet podpořených projektů	2003	2004	2005	2006	2007
Ostrava	80	84	87	96	98
Brno	190	251	265	268	291
Plzeň	67	56	67	61	83
Liberec	97	93	90	101	114

4.2. Grantová podpora kultury v Ostravě

Dokumenty statutárního města Ostravy dokládají, že systému grantové podpory je věnována odpovídající pozornost. Jsou nastavena jasná a transparentní pravidla vypisování grantů, přihlašování uchazečů, hodnocení projektů, smluvního zajištění poskytnutých grantů i následné kontroly užití grantových prostředků.

Fungování systému je založeno na každoročně vydávaných Zásadách pro poskytování dotací, diferencované na řádné a mimořádné granty (ty jsou v jednotlivých letech určeny na podporu různých oblastí kultury (v roce 2007 na podporu literatury, publicistiky, naučné literatury včetně ediční činnosti).

Granty jsou vypisovány jednak v oborových kategoriích (1. hudba a scénické umění, 2. literatura a publicistika, ediční činnost, 3. Výtvarné umění a architektura, včetně ediční činnosti a pořádání výstav, 4. Kulturně vzdělávací činnost /výstavy, expozice, knihovny/, 5. Ostatní kulturní aktivity), jednak odděleně pro skupinu A, tj. žadatele, kteří nejsou standardně napojeni na veřejné rozpočty (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, podnikající i nepodnikající fyzické či právnické osoby) a skupinu B, tj. pro obce a organizace standardně napojené na veřejné rozpočty, ale pouze v případě, že jimi předložené projekty přesahují rámec jejich běžné činnosti.

Vymezení mimořádných grantů pro rok 2007 v oblasti literatury, publicistiky a ediční činnosti bylo formulováno konkrétně (1. Podpora vydávání české literatury, a) umělecká díla původní české literatury a literatury národnostních menšin, b) díla literární vědy a kritiky, 2. Podpora vydávání překladové literatury - první překlady v oblasti krásné literatury, 3. Podpora vydávání původní české literatury pro děti a mládež.)

Oborové vypisování grantů má dvě zásadní přednosti. První je značná volnost žadatelů při formulování cílů a obsahu projektů, která otevírá prostor pro invenci a tvořivost (pokud je jí žadatel schopen). Druhou pak možnost vytvoření vnitřně relativně homogenních skupin projektů, které lze poté snadněji porovnávat. Problémem tohoto způsobu vypisování je omezená možnost ovlivnit žadatele k nabídce projektů orientovaných na priority stanovené koncepčními dokumenty. Tento nedostatek lze do určité míry ovlivnit formulací a uplatněním kritérií pro hodnocení projektů. Pokud chce město zkvalitnit nabídku kulturních služeb na základě svých priorit, musí využít tematických grantů. Jejich prostřednictvím lze účinněji iniciovat vznik projektů úžeji souvisejících s prioritami města.

Na účast subjektů napojených na veřejné rozpočty v grantovém řízení se názory různí. Na úrovni měst a obcí jsou tyto instituce z účasti většinou vyloučeny. Motivem pro vyloučení je přesvědčení, že by tento typ organizací měl o prostředky z veřejných rozpočtů (dotace, příspěvky), které doposud získává více méně obligátně, soutěžit invenčními jednoletými, ale raději víceletými projekty zahrnujícími i nadstandardní nabídku založenou především na lepším využití vlastního kulturního potenciálu, finančních prostředků i spravované infrastruktury.

Mimořádný význam pro hodnocení funkčnosti grantového systému při ovlivňování nabídky kulturních služeb ve městě mají kritéria hodnocení projektů, která jsou součástí Zásad. Jednoznačně pozitivní je veřejná dostupnost Zásad a tudíž i kritérií na webu města. Statutární město Ostrava poskytuje granty v oblasti kultury zejména projektům:

- realizovaným na území města Ostravy s celoměstským dopadem,
- projektům se vztahem k Ostravě,
- projektům zaměřeným na ostravské a regionální publikum,
- představujícím výrazná umělecká díla a kulturní počiny,
- jejichž žadatelé prokazují vysokou kvalitu umělecké práce,
- v určité kulturní oblasti průřezovým (přehlídky, festivaly, celoživotní výstavy apod.),
- zajišťujícím vyhledávání a výchovu mladých talentů,
- výrazně představujícím město a region v jiných oblastech ČR,
- reprezentujícím Ostravu, region a republiku v zahraničí,
- projektům zdůrazňujícím kulturní a historické tradice města a regionu,
- prezentujícím život národnostních a etnických menšin na území Ostravy

Uplatnění uvedených kritérií by mělo jednoznačně favorizovat podporu těch projektů, které naplňují strategické cíle města. To uvedená kritéria do značné míry umožňují navzdory tomu, že není zřejmé zda mají být na každý posuzovaný projekt uplatňována v celém rozsahu (to by nutně muselo vést k vyloučení některých podpořených projektů) nebo dílčím způsobem, podle převažujícího cíle projektu. Analýza podpořených i nepodpořených projektů podaných v roce 2007 naznačuje, že jsou intuitivně a uvážlivě uplatňovány oba přístupy. Aby kritéria plnila efektivněji svoji roli třeba stanovit jejich hierarchii a váhu a doplnit je některými dalšími (např. soulad záměru projektu s prioritami města, zaměření projektů na určité skupiny obyvatel, pořádání akcí v určitém časovém období, zaměřených na určité téma atd.).

Kritéria pro hodnocení mimořádných grantů jsou formulována s ohledem na charakter posuzovaných projektů odlišně. Statutární město Ostrava poskytne mimořádný grant v oblasti kultury projektu:

- představujícímu výrazné umělecké dílo nebo naučné dílo,
- realizujícímu počín mimořádných kvalit a trvalého charakteru,
- jehož žadatel prokazuje kvalitu umělecké nebo odborné práce,
- vykazujícímu komplexní kvalitu díla,
- představujícímu přínos pro obor,
- vykazujícímu přiměřenost nákladů na realizaci.

Obsah projektů, k jejichž posouzení mají tato kritéria sloužit je jednodušší, a proto jsou snadněji uplatnitelná v celém rozsahu na všechny projekty. Do jisté míry však i zde platí konstatování, že jejich vazba na priority města je volná a ani tady není zřejmé, zda mají všechna stejnou váhu. Podstatným problémem Zásad pro mimořádné granty však je, že připouštějí rozšíření kritérií hodnocení komisí. To by mohlo vést ke snížení omezení transparentnosti řízení.

Je zřejmé, že oborový způsob vypsání grantů a kriteria pro jejich hodnocení se jen volně vztahují k vyhlášeným prioritám města Ostravy v oblasti kultury, tj.

- odstranění nerovnoměrnosti nabídky kulturních služeb v jednotlivých částech města,
- odstranění nerovnoměrnosti nabídky pro hlavní skupiny obyvatel města vymezené demografickými charakteristikami,
- oživení centra města rozšířením nabídky volně dostupných kulturních služeb,
- podpora využití potenciálu industriálního kulturního dědictví.

Požadavky na formální náležitosti žádostí a strukturu předkládaných projektů jsou standardní a plně odpovídají potřebám řádného projednání a rozhodnutí. Zvláštní zmínku a ocenění si zaslouží požadavek předložení ukázky publikace v rozsahu 20 stran a lektorského posudku u grantů v oblasti literatury, publicistiky a ediční činnosti.

Skutečnost, že funkci grantové komise plní komise kultury má své nesporné přednosti i určité problémy, plynoucí z různých důsledků stejných vlastností. Velkou předností je dobrá znalost kulturní scény ve městě a spjatost s ní, kombinace odborného, laického a politického přístupu i širších souvislostí funkcí kultury v organismu města. Tyto přednosti se však při neadekvátním způsobu uplatnění mohou změnit v nevýhodu, zejména proto, že v lokálních podmínkách je v podstatě vyloučené sestavit komisi z nezávislých osobností, které by zároveň splňovaly požadavek odbornosti a nebyly byt' jen volně spjaty s uchazeči o poskytnutí podpory.

Řízení jednání komise univerzálně platným jednacím řádem komisí je pochopitelné, věcně správné a zaručuje formální stránku objektivitu rozhodování. Jeho doplnění Zásadami jednání grantové komise řeší konkrétní procesální problémy rozhodování o grantech. Tříkolové projednávání žádostí (1.kolo vyloučení žádostí nesplňujících formální požadavky a žádostí, které byly vyřešeny mimo grantové řízení poskytnutím účelové dotace zastupitelstvem města, 2.kolo vyloučení žádostí, které nezískaly u členů komise větší než 50% podporu, 3.kolo rozhodnutí o výši podpory projektům, které postoupily z druhého kola), je elementárním předpokladem pro demokratické rozhodnutí. Domníváme se však, že větší důraz na posouzení vztahu projektů ke strategickým cílům města v oblasti kultury, uplatněním nových kriterií a stanovení váhy stávajících by usnadnilo členům komise usnadnilo rozhodování a přispělo k jeho exaktnosti.

Počet projektů vyloučených v prvním kole v posledních dvou letech pro formální nedostatky (cca 6-8%) není vysoký a předpokládáme, že vzhledem k více méně stabilnímu okruhu žadatelů bude klesat.

Zápisy z jednání komise jsou korektní a podávají obraz o výsledcích jednání, méně již o jeho průběhu. V některých případech by mohla být důležitá informace o důvodech vyloučení projektu v druhém kole, či poměru hlasů při jeho posuzování.

Způsob a čas zveřejnění výsledků grantové podpory je správný. Smlouva o poskytnutí podpory má všechny potřebné náležitosti. Dokumentace o ověření

formální i věcné stránky využití poskytnutých prostředků je kvalitní. Je otázkou, zda pro hodnocení dosažení cílů a efektivity využití prostředků stačí sebehodnocení žadatelů. Zkvalitnění této části grantového systému by bylo žádoucí, i když jsme si vědomi problémů s tím spojených. Podíl členů kulturní komise nebo pracovníků magistrátu na monitorování akcí by je patrně příliš zatížil a angažování expertů by bylo poměrně nákladné. Zbývá tedy patrně jediná cesta a to důsledněji vyžadovat od adresátů grantů poskytnutí informací ve struktuře stanovené Zásadami. Tomu by možná napomohl jednoduchý formulář pro hodnocení ve výkonových ukazatelích, který by pro žadatele byl vodítkem. Dodání ohlasů v tisku, případně odborných recenzí (nebo odkazů na ně) by nebylo od věci.

Město vypsalodoposud jediný víceletý, konkrétně čtyřletý, grant a to na provozování divadelní činnosti v Divadle Petra Bezruče formou výběrového řízení pro subjekty jejichž hlavní činností je divadelní činnost. Nejde tedy o standardní obligátní grant směřující ke zkvalitnění činnosti vlastních institucí. Podmínky výběrového řízení byly stanoveny s odpovídající náročností, zejména na kvalitu projektu. Přihlášené projekty posuzovala výběrová komise jmenovaná ad hoc radou města.

4.3. Grantová podpora kultury v Brně

Grantová podpora ve městě Brně se řídí Zásadami pro poskytování dotací z rozpočtu města Brna. Tyto zásady mají univerzální platnost pro všechna grantová řízení. Pro oblast kultury jsou vypisovány dotace-granty na projekty v oblasti kultury a dotace-granty na provozní náklady v oblasti kultury, v oblasti památkové péče pak dotace na zachování a obnovu kulturních památek (v tomto případě se striktním vyloučením subjektů založených městem).

Dotace se dále dělí na typ A, kterých je malý počet a jsou na základě řízení určeny konkrétním jmenovitým žadatelům již v rozpočtu města na následující rok. Dotace typu B jsou v rozpočtu zakotveny pouze celkovou částkou a jsou přidělovány subjektům na základě řízení v průběhu roku.

Další podrobnosti vypisování grantů - náležitosti žádostí, přijímání, hodnocení, rozhodování, smluvního zakotvení a vyúčtování grantů jsou upraveny Pravidly pro poskytování dotací z rozpočtu města Brna. Tato pravidla na základě Zásad zpracovávají jednotlivé odbory zásadami oprávněné k této činnosti.

Informace o výsledcích řízení jsou zveřejňovány na webu města, stejně jako Zásady a Pravidla (oba dokumenty jsou součástí tiskopisu žádosti).

Žádosti jsou modifikované pro právnické a fyzické osoby a mají všechny náležitosti plynoucí ze zákona i potřebné pro kvalifikované posouzení.

Pravidla stanovují, že jsou dotace typu A vypsány pro právnické osoby na projekty a pro právnické osoby na provozní náklady. Dotace typu B pak pro právnické osoby na projekty i provozní náklady a pro fyzické pouze na projekty. Termín pro podání žádostí pro dotace typu A je od 1. do 31.7. běžného roku na rok následující a pro typ B od 15.9. do 31.10. běžného roku na rok následující.

Obsahové zaměření dotací je vymezeno následovně:

- Mimořádné kulturní akce místního a regionálního významu nebo akce reprezentující město v zahraničí
- Rozvoj amatérské a místní kultury
- Podporu profesionálních kulturních aktivit
- Podporu uměleckých řemesel a lidových tradic
- Výstavy a prezentační akce
- Vydavatelskou činnost

Uvedení je značně obecné, ale přesto v některých bodech koresponduje se Strategií města a lokálními prioritami. Pravidla obsahují standardní podmínky účasti v řízení. Účast subjektů založených městem nebo městskou částí je pravidly vyloučena. Smluvní zakotvení a požadavky na vyúčtování dotací se v podstatě neodlišují od běžné praxe jiných měst. Poněkud odlišné jsou však žádosti, jejichž podoba nahrazuje i předkládaný projekt.

Z dostupných zdrojů se nedozvídáme o případných dalších kriteriích hodnocení a průběhu projednávání žádostí vyjma obecného pravidla projednávání radou města

a schvalování zastupitelstvem. Ze zveřejněných výsledků je však zřejmé, že jsou žádosti o dotace typu B projednávány v dodatečných kolech (v roce 2006 ve druhém kole v červnu, v roce 2007 dokonce v druhém až čtvrtém kole – červen, říjen, prosinec). V roce 2007 byla v dodatečném řízení rozdělena částka představující přibližně jednu sedminu prostředků.

4.4. Grantová podpora kultury v Plzni

V roce 2007 byl poprvé vyhlášen Čtyřletý dotační program odboru kultury, podle kterého se poprvé rozdělávaly tzv. víceleté granty na období 2008 až 2011 v 6 tematických okruzích: Divadlo, Hudba, Tanec, Výtvarné umění, Literatura, Audiovize (film, foto, nová informační média), Kulturní dědictví a ve třech dotačních programech:

- **KULT - P** dotace na kulturní projekty, které jsou dlouhodobé nebo pravidelně se opakující a svým významem mají celostátní nebo mezinárodní charakter,
- **KULT - S** dotace na činnost subjektů, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání a které jsou z hlediska svého významu nezastupitelné pro oblast kultury,
- **KULT - Z** dotace na činnost kulturních organizací, kde je město zakladatelem (buď jediným nebo jedním ze zakladatelů).

Náležitosti pro podání žádostí jsou standardní, vzhledem k objemu prostředků a délce období pokrytého grantem jsou však kladeny velké nároky na předkládaný projekt. Projekty podané do tohoto programu posuzuje komise pro poskytování dotací jmenovaná radou města a složená převážně z odborníků, z nichž část jsou mimoplzeňští experti. Ke každému projektu jsou jmenováni dva zpravodajové, kteří zpracovávají písemný posudek projektů. Poté jsou na uzavřeném jednání komise prezentovány posudky zpravodajů a rozhoduje se o přijetí k podpoře podle jednacního řádu, shodného s jednáním komisí rady města. Poté je organizováno veřejné slyšení, na kterém předkladatelé svůj projekt veřejně představují za účasti komise, předkladatelů ostatních projektů, zástupců tisku i veřejnosti. Členové komise zpracovávají pro jednotlivé projekty bodovací tabulky podle předem stanovených kritérií. I když se kritéria pro jednotlivé typy projektů poněkud liší ve všech se setkáváme s hodnocením kvality dramaturgie, míry souladu projektů se strategickými cíli stanovenými v koncepčních dokumentech, rozsahem nabídky služeb pro veřejnost, podílem žadatele na financování projektu nebo trvalost či dočasnost efektu produktu či služby. Některá kritéria jsou užita pouze u některých projektů jako například Využití kulturního potenciálu města, početnost členů organizace žadatele nebo kvalita propagačního a marketingového zajištění projektu.

Jednoleté Grantové programy finanční podpory jsou vypisovány jednak na celoroční kulturní činnosti jednak na kulturní projekty. Oba typy grantů nejsou určeny příspěvkovým organizacím založeným městem. Pokud jde o granty na činnost jsou vypisovány v oborech a) Divadlo, pro celoroční činnost souborů zabývajících se neprofesionálními divadelními uměleckými aktivitami, b) Hudba, tanec, na celoroční činnosti v oblasti pěveckých, hudebních, tanečních a folklorních souborů, c) Výtvarné umění, celoroční činnosti v oblasti výtvarného umění a výtvarné tvorby, d) Literatura, celoroční činnosti v oblasti literární tvorby, e) Audiovize (film, foto, nová informační média) pro celoroční činnosti v oblasti audiovizuální, filmové, fotografické a počítačové tvorby, f) Kulturní dědictví, na celoroční činnosti v oblasti vytvářející historické a kulturní povědomí občanů a návštěvníků města Plzně.

Toto tématické zaměření je modifikováno dalšími preferenčními kritérii a těmi je zaměření celoroční činnosti v daných oblastech na děti a mládež nebo na integraci zdravotně nebo sociálně handicapovaných spoluobčanů a národnostní či jazykové menšiny.

Přihlášené projekty jsou posuzovány kolektivně kulturní komisí města podle celé řady kritérií, která jsou zveřejněna jako součást výzvy k podávání projektů do grantového řízení. Vedle kritérií kvalitativních a obsahových jsou stanovena také kritéria výkonová.

Grantový program finanční podpory kulturních projektů je vypisován v následujících tématických okruzích: a) Oživení historického jádra města, b) Plzeň není jen historické centrum (podpora oživení kulturního života městských obvodů), c) Významná výročí roku (je každoročně konkretizováno), d) Divadlo, podpora příprav a realizací divadelních projektů plzeňských i prezentaci českých a zahraničních divadelních souborů především malých alternativních forem, e) Hudba, tanec zejména na podporu jednorázových a tradičních akcí (festivaly), na podporu projektů zaměřených na děti a mládež (jako diváka i interpreta) a na tzv. menšinové nebo alternativní hudební žánry, f) Výtvarné umění, zejména na projekty koncepčně a systematicky seznamující veřejnost s různými výtvarnými směry, projekty zaměřené na talentované začínající umělce, případně výjimečné projekty přesahující svým významem hranice města, g) Literatura, podpora literární tvorby plzeňských občanů, dále na podporu činnosti věnované literatuře (publikace, přednášky, sympozia, výstavy), h) Audiovizí (film, foto, nová informační média), i) Kulturní dědictví, na podporu projektů rozvíjejících a prohlubujících historické a kulturní povědomí občanů města Plzně.

I v rámci těchto projektů jsou preferovány aktivity zaměřené na děti a mládež a znevýhodněné skupiny obyvatel.

I při hodnocení přihlášených projektů v této oblasti jsou uplatňována propracovaná obsahová kritéria.

Na rok 2008 byl vypsán úzce účelově zaměřený grant na pořádání tradičního více než týden trvajícího multižánrového festivalu Na ulici, jehož jednotlivé programy probíhají na frekventovaných místech města a jsou volně přístupné veřejnosti.

4.5. Grantová podpora kultury v Liberci

Grantová podpora kultury v Liberci se řídí poměrně velmi stručnými „Základními pravidly přidělování dotací z Kulturního fondu města Liberce“ rozčleněnými do 10 bodů. Kulturní fond zřídilo zastupitelstvo statutárního města Liberce jako správce prostředků určených ke grantové podpoře kultury ve městě. Zastupitelstvo stanovuje zdroje Fondu, které mohou být doplněny jinými prostředky (např. dary). Prostředky jsou vedeny na zvláštním účtu. Zastupitelstvo města jmenuje členy správní rady fondu po projednání s kulturní komisí rady města. Na ustavující správní radě volí jmenování členové ze svého středu předsedu.

Patrně ve snaze zajistit plynulé financování systému a zároveň umožnit žadatelům předložit co nejdůkladněji zpracované projekty, jsou vypisována tři kola grantového řízení a to 1. na projekty realizované v době od 1.2. do 31.7. (uzávěrka přihlášek do 7.1.), 2. na projekty realizované v době od 1.6. do 30.11. (uzávěrka přihlášek 30.4.) a třetí kolo na projekty realizované v období od 1.10. běžného do 31.3. následujícího roku (uzávěrka přihlášek 31.8.). Problémem tohoto postupu může být při v podstatě fixním objemu rozdělovaných prostředků jejich rozložení mezi jednotlivá kola. Z možnosti ucházet se o podporu jsou vyloučeny pouze subjekty zřízené státem.

Okruhy na něž mohou být poskytnuty dotace prostřednictvím grantové podpory jsou sice vymezeny, ale nejsou uzavřeny pro projekty jiného zaměření. To lze předpokládat na základě formulace „Dotace na akci jsou poskytovány zejména pro tyto oblasti: estetická výchova především dětí a mládeže, mimořádné kulturní akce na území statutárního města Liberec a akce nadregionálního významu, ochrana kulturních památek (k žádosti je nutné předložit rozhodnutí odboru životního prostředí o povolení ke stavebním pracím, udržovacím pracím atd., jehož termín je maximálně 90 dní), rozvoj amatérské a místní kultury, rozvoj etnické kultury a kultury národnostních menšin. Je zřejmé, že vymezení grantové podpory do značné míry souvisí se strategickými prioritami města v oblasti kultury, ale podstatě je nijak nekonkretizuje ani nerozvíjí. Okruhy poskytování dotací do značné míry patrně suplují i kriteria pro hodnocení projektů. Jen mírně jsou doplněna poměrně obecnou formulací dalších kritérií obsažených v statutu Kulturního fondu, tj. posouzení podle a) významu, rozsahu, délky trvání projektu a délky trvání předpokládaného efektu, b) naléhavosti, užitečnosti, kvality a efektivity využití prostředků, c) podílu žadatele na financování projektu.

Dále zásady vymezují formální a obsahové náležitosti projektů, způsob jejich přijímání, informaci o způsobu vyrozumění o rozhodnutí zastupitelstva, pravidla smluvního zakotvení poskytnutí dotace a pravidla jejich vyúčtování.

Relativní jednoduchost a stručnost Základních pravidel si patrně vynutila rozsáhlejší formulář žádosti, který ovšem předpokládá, že zcela nahradí projekt, který bývá obvykle samostatnou přílohou formalizované žádosti.

Pravidla rozhodování správní rady o projektech jsou shodná s jednacím řádem komisí rady. K doporučení projektu k dalšímu schvalování radou a zastupitelstvem

města je třeba nadpoloviční podpory členů správní rady. Výraznějšími odchylkami je pouze možnost přijetí žádosti podané po uzávěrce, ze předpokladu, že s tím vysloví souhlas všichni členové správní rady, povinnost správní rady upozornit žadatele na skutečnost, že žádost nespĺňuje všechny požadované náležitosti a umožnit jim jejich doplnění a sankce pro subjekty, které nepředloží vyúčtování poskytnutého grantu ve stanovené lhůtě (do 60.dní po ukončení projektu). Sankce spočívající ve vyloučení z poskytování dotace po dobu dvou let je velmi citelná.

Vyúčtování grantů obsahuje povinně také vlastní hodnocení projektu jeho realizátory. Výsledky grantového řízení nejsou na webových stránkách města zveřejněny.

4.6. Hlavní poznatky a doporučení

- 1) Poskytování dotací-grantů je ve všech městech standardní součástí podpory kulturního života. Při zkoumání dokumentů o této činnosti můžeme konstatovat, že existuje více shod než rozdílů. Ve všech místech je této činnosti připisován odpovídající význam a věnována patřičná pozornost. To potvrzuje pečlivost zpracování všech základních dokumentů, kterými jsou pravidla či zásady pro poskytování grantů, formuláře žádostí, formuláře pro zhodnocení a vyúčtování poskytnutých prostředků.
- 2) Objem prostředků rozdělovaný v grantovém řízení je ve všech městech nedostatečný a zásadně omezuje využití pohotového kulturního potenciálu měst. Nezamýšleným efektem této praxe je, že malý objem prostředků je rozdělován na základě náročnější procedury než jejich většina.
- 3) Vypsání grantů je poměrně málo spjato s prioritami rozvoje kulturního života ve městě, mimo jiného proto, že tyto priority nejsou s výjimkou Plzně a Brna zřetelně formulovány.
- 4) Pokud jde o vztah mezi prioritami města a vypsáním grantů je nejtěsnější vztah v Plzni, i když podle kusé představy o podpořených projektech je v praxi mezi městy rozdíl menší, než by odpovídalo rozdílům v preciznosti vypsání.
- 5) Při vypisování grantů převažuje oborové vypisování nad tématickým. Tím je sice žadatelům poskytnuta značná volnost, ale samo vypsání nemá inspirativní a orientační funkci.
- 6) Města s výjimkou Ostravy a Plzně nevypisují víceleté granty a tím podstatně komplikují situaci subjektů, které se zabývají kontinuální činností nebo organizují významné kulturní akce.
- 7) Jednotlivá města se liší v názoru na připuštění organizací založených městem do grantové soutěže. Převažuje snaha o jejich vyloučení. Ostrava je v tomto směru nejbenevolentnější. Pokud by tato praxe měla pokračovat, bylo by žádoucí vypisovat pro ně samostatný grantový titul a jejich projekty posuzovat odděleně.
- 8) Kriteria pro posuzování projektů jsou ve většině případů formulována velmi obecně a nejsou hierarchizována. To umožňuje velmi rozdílný výklad i aplikaci. Nejdále je v tomto směru Plzeň, které má zpracován přehledný a transparentní systém posuzování projektů.
- 9) Velmi pozitivním zjištěním je skutečnost, že města zveřejňují informace o výsledcích grantového řízení a tím naplňují zásadu veřejné kontroly tohoto typu činnosti.
- 10) Ve všech městech (s výjimkou víceletých grantů v Plzni a Ostravě a prostředků rozdělovaných s Fondem kultury v Liberci) plní funkci grantové

komise kulturní komise. Jejich složení má značný vliv na kvalitu rozhodování. Zásadním problémem je únosná míra zastoupení politické reprezentace města a odborníků. V případě odborníků pak míra angažovanosti v souvislosti s projekty.

- 11) Specifickým a obtížně řešitelným problémem je hodnocení efektivity využití poskytnutých prostředků, protože efekty jsou v řadě oblastí těžko měřitelné, protože se projevují zprostředkovaně a často i s časovým odstupem. Monitoring veškerých podpořených aktivit je velmi obtížný, a proto je většinou k hodnocení efektivity sebehodnocení adresátů podpory. Bylo by patrně vhodné precizovat tuto část vyúčtování tak, aby adresáty nutila poskytovat co nejpřesnější strukturované informace umožňující objektivnější hodnocení. Kontrola formální správnosti a legality využití prostředků je na vysoké úrovni.